

FORSKERKLUMMEN:

Finanstilsynet i en europæisk og dansk kontekst

Det finansielle tilsyn i Danmark er noget rod. Hvor vi før har været forud for en international trend på området, ligger vi nu klart bagud. Der skal reformer til – men hvilke?

Af Martin Marcussen, professor mso, Institut for Statskundskab, KU.

Finanstilsynet har været mål for skånselsløs kritik i forbindelse med dets håndtering af bankkrisen i Danmark i efteråret 2008 og foråret 2009. Vi mangler stadig fuld indsigt i, hvorvidt denne kritik er berettiget eller uberettiget.

Finanstilsynet i Danmark er et såkaldt mega-tilsyn. Det vil sige, at man løbende har samlet tilsyn af sparekasser, banker, fondsbørsen, investeringsforeninger, forsikringselskaber og realkreditinstitutioner i ét stort integreret tilsyn. Allerede i 1990 var denne struktur på plads – vel at mærke på et tidspunkt, hvor tilsyn næsten alle andre steder var placeret rundt omkring i et forvirrende netværk af instanser. At Finanstilsynet fik etableret en moderne struktur på et tidligt tidspunkt er en bedrift og udtryk for visionær ledelse.

På et andet punkt halter det imidlertid gevaldigt med at komme op på internationalt niveau. Det drejer sig om spørgsmålet om tilsynets uafhængighed. Internationalt er man efterhånden nået til den erkendelse, at tilsyn af enhver slags, for at være effektive, skal have en hvis form for uafhængighed og en konkret evne til at kunne træffe beslutninger – også selvom disse måtte være ubejlejlige for dem, beslutningerne vedrører eller ubehagelige for den siddende regering.

I Danmark er det sådan, at Finanstilsynet hører under økonomi- og erhvervsministerens ressort. Uanset hvordan tilsynet har set ud, har Finanstilsynet altid været direkte underlagt et ministerium, og altså været institutionelt og finansielt integreret i et større statsapparat. Man har, med andre ord, ikke haft nogen formel uafhængighed i varetagelsen af tilsynsopgaverne. Dette er bestemt ikke i overensstemmelse med de internationale normer på området. Da IMF i 2006 stresstestede det samlede danske finansielle system, konkluderede et ekspertpanel fra IMF, at et ellers stærkt system var skæmmet af, at Finanstilsynet endnu ikke var uafhængigt i forhold til de

statslige myndigheder. Som svar på IMF's kritik af Finanstilsynets manglende uafhængighed lovede økonomi- og erhvervsministeriet bod og bedring. Problemet er bare, at det ikke lader til, at der er sket noget på området siden da.

Der kan være gode argumenter for at samle hele tilsynsopgaven i Nationalbanken under ét tag som Nationalbankdirektør Niels Bernstein har antydnet i et avisinterview for nylig. For det første, vil det én gang for alle blive slået fast, at tilsynsopgaver udføres af en uafhængig instans. Nationalbanken vil kunne tilføre tilsynsopgaven noget af den autoritet som Finanstilsynet har tabt over de seneste år. Denne autoritet har den fremtidige tilsynsmyndighed stærkt brug for når der skal ryddes effektivt op i den finansielle sektor.

For det andet vil en overførsel af tilsynsopgaver til Nationalbanken gøre det mere tydeligt, hvem der egentlig har ansvaret for den finansielle stabilitet i Danmark. I dag arbejder både Nationalbanken og Finanstilsynet med stabiliteten i den finansielle sektor.

Der kan imidlertid også være ulemper forbundet med at samle tilsynsopgaver i én enhed. Én ulempe kan være, at man risikerer at mudre Nationalbankens formål. I dag er det sådan, at Nationalbankens hovedformål er at opretholde den faste kronekurs i Europæisk regi. Giver man banken en dobbelt opgave, f.eks. tilsyn med bankerne, kan det tænkes, at signaler til det finansielle marked utydeliggøres og at der i en hypotetisk situation kan opstå konflikter mellem finansiell stabilitet og den faste kronekurs. Med afgrænsede funktioner, er faren for fejl mindre end når der skal varetages multiple og mangefacetterede tilsynsopgaver med et uklart og måske endda utilstrækkeligt regelsæt i ryggen.

Forskerklummen skrives på skift af forskerne på Center for Europæisk Politik. Klummen er ikke udtryk for en fælles CEP-holdning.